

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ХОРМЕЙСТЕРСЬКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

В предложенной статье рассматривается проблема формирования профессиональных навыков у будущих учителей музыки.

This article is about problem of forming professional habits Music teacher.

У час, коли суспільство змінює політичні економічні та соціальні орієнтири, вища школа не повинна і не може уникнути переосмислення ціннісних підходів до формування особистості майбутнього педагога. Сучасний стан вищої освіти змушує звертати увагу на ряд проблем, шукати шляхи інноваційного їх розв'язання. Ці проблеми набувають особливого значення в світлі підготовки вчителя майбутнього. Зростають вимоги ринку праці до якості підготовки фахівців. Мати спеціальні знання, уміння та навички на сьогоднішній день недостатньо, треба володіти креативними та рефлексивними засобами вирішення педагогічних професійних та творчих проблем. Виходячи з аналізу ситуації, ми бачимо, що головним завданням освіти ХХІ століття – є виховання висококваліфікованої особистості, здатної до творчого мислення, ініціативи, відповідальності за власні дії.

Дослідницькі розробки, спрямовані на удосконалення роботи в класі диригування, розвиток творчого підходу до навчання, проводили Л.Безбородова, Е.Брилін, Г.Голик, Ж.Дебела, Т.Естріна, Р.Єрман, В.Живов, О.Красотіна, Л.Маталаєв, Т.Первушина, Е.Сет, Г.Стулова та інші. Проблема мовленнєвого спілкування студентів у роботі з хоровим колективом вивчалася Т.Естріною, Л.Шеповаліною. Спілкування, як важлива умова психічного розвитку людини розглядається у працях Л.Виготського, М.Кнебеля, А.Леонтєва, В.Мясищева, С.Рубінштейна та інших.

Аналізуючи роботу музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів можна стверджувати про пріоритетність інформативно-описового характеру навчання, переважання вербальних методів на уроках диригування, і як наслідок – закріплення у майбутніх педагогів позиції пасивних виконавців професійних функцій сучасного вчителя.

Це питання хвилює багатьох науковців. Дослідженнями з диригентсько-хорової підготовки студентів займалися хормейстери-практики А.Болгарський, Л.Дмитрієва, І.Заболотний, О.Коломоєць, А.Лашенко, К.Ольхов, К.Пігров, В.Попов, Л.Рочицька, Г.Струве, П.Чесноков та інші.

Випускники музично-педагогічного факультету сферою своєї майбутньої професійної діяльності вважають спрямований навчальний процес музичної освіти в загальноосвітній школі, але в дійсності стикаються з необхідністю не тільки викладати але і бути музикантом-виконавцем. Крім перерахованих психолого-педагогічних якостей, майбутньому вчителю музики необхідно оволодіти комплексом диригентських та вокально-хорових навичок. Такі практичні надбання є гарантом майбутньої професійної адекватності. Учитель музики – не тільки викладач дисципліни, а також діючий хормейстер та вокаліст в загальноосвітній школі, носій живого мистецтва. Ось чому проблема якісної професійної підготовки майбутнього вчителя музики залишається актуальною на сучасному етапі. Ведеться пошук особистісно орієнтованих психолого-педагогічних технологій, спрямованих на розкриття та реалізацію морально-естетичних, інтелектуально-музичних здібностей та творчого потенціалу студентів, їх професійної самореалізації та самоактуалізації.

Не дивлячись на чималу інноваційну теоретичну базу, музична педагогіка вищої школи розвивалася здебільшого традиційними шляхами, тому все більшим стає розрив між реальними потребами загальноосвітньої школи і рівнем професійної фахової підготовки вчителів музики.

Метою даної статті є висвітлення деяких шляхів вирішення даної проблеми на прикладі процесу формування професійних хормейстерських навичок. Процес формування професійних хормейстерських навичок майбутнього педагога визначається відношенням його до діяльності (творчим, репродуктивним, індіферентним). На основі проведеного теоретичного аналізу ми виділили фактори, які стоять на заваді розвитку професіонала-хормейстера:

- вибір професії не за покликанням;
- низький рівень творчої спрямованості в оволодінні своєю професією;
- високі суспільні вимоги до педагога-творця;
- дефіцит творчих та професійних умінь;

— система педагогічної освіти в традиційних для вуза формах.

Але якщо студенту в процесі навчання вдалося уникнути деяких вище перерахованих факторів, це ще не гарантує професійної спроможності і потім, професійної адаптації до діяльності. Протягом освітнього процесу на уроках з диригування студент повинен отримувати професійні знання та теоретичну базу, набувати професіоналізм спілкування, як готовність до практичного використання набутих знань, умінь та навичок. Сьогодні важливо звернути увагу на формування професійно значущих якостей, які будуть характеризувати вчителя як суб'єкта професійної діяльності, тому що у процесі фахової підготовки ми переважно формуємо здатність до саморозвитку вчителя, але не враховуємо, що змістом педагогічної хормейстерської праці є всебічний розвиток особистості учня.

Важливою формою вирішення поставленої проблеми є урок хорового диригування. На наш погляд, хорове диригування - це предмет, де майбутній фахівець формує хормейстерські уміння та навички, використовуючи знання з гармонії, аналізу історичних творів, сольфеджіо, постановки голосу, гри хорової партитури, історії музики, тощо. Таким чином, у класі хорового диригування набуваються уміння та навички не лише диригентської техніки, а й здатність створювати складний процес інтерпретації хорового твору через мануальну техніку на підставі тісного застосування міжпредметних зв'язків спеціальних музичних дисциплін. Основне призначенням викладача з хорового диригування — це вплив на формування особистості майбутнього вчителя, що буде займатись в школі найрізноманітнішими видами музичної діяльності, як на уроках музики, так і в позаурочний час. Формування особистості майбутнього хормейстера — кропіткий процес. Виховання технічного диригента ніяк не гарантує його майбутню професійну адекватність. Окрім диригентсько-хорових та вокально-хорових навичок, майбутньому вчителю музики необхідно володіти навичками організатора, вихователя, психолога, бути харизматичною людиною з активною життєвою позицією, про що говорять сьогодні науковці (І.А.Зязюн, Л.В.Кондрашова, О.Г.Мороз, Р.І.Хмелюк).

Ми погоджуємося з Л.В.Кондрашовою у тому, що головним завданням сучасної освіти є гармонізація єднання знань і віри, їх синтеза, повернення людині розуміння сенсу її життя і діяльності, віри в особисте призначення і знання шляхів найбільш повної життєвої самореалізації.

Надзвичайно важливо, щоб викладач з хорового диригування здійснював керівну роль і мав безпосередній вплив на організацію хормейстерської практики студентів. Цей вплив – і в доборі репертуару для практики, і в аналізі практичних дій студентів, і в пошуках шляхів удосконалення методики організації і в проведенні репетицій з хором і, нарешті, в оцінці хормейстерських дій студентів, які виступають у ролі хормейстера. Все це покладає особливу відповідальність на викладача з хорового диригування. Саме в класі з хорового диригування студент вперше повинен усвідомити власні хормейстерські проблеми, які він повинен долати у процесі практики.

Є роботи, в яких порушуються питання формування готовності до саморозвитку. У дисертаційному дослідженні Теплової О.Ю. порушує проблему формування готовності майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації. Аналізуючи результати наукового дисертаційного дослідження Теплової О.Ю. ми бачимо, що загальний показник переваг з виконавських практик склали таке процентне відношення: інструментальна – 25,3 %; вокальна – 20,6 %; ансамблева гра – 20 %; організаційно-просвітницька – 21,3 % і лише диригентсько-хорова склали найнижче число – 12,8 %. Отже, вимоги до вдосконалення професійної підготовки студентів знаходяться в протиріччі з сучасним станом навчання; між змістом музичних дисциплін і їх реалізацією в практичній творчій діяльності.

Засвоївши елементи хорової техніки в класі, виконуючи твори за вказаними програмними вимогами, успішно складаючи заліки та екзамени з диригування хором, студент в своїй уяві змальовує себе, як вже сформованого професіонала і вважає, що успіх автоматично буде перенесений в умови хормейстерської діяльності школи. Головною проблемою є різниця в умовах і ситуаціях, де відбувається хормейстерська діяльність. До умов, які забезпечують успішне формування професійних хормейстерських навичок, можна віднести:

- врахування вікових і інтелектуальних можливостей учасників хору (студентський хор і хоровий спів учнів);
- знання музично-теоретичних і фізіологічних можливостей різних вікових груп;
- здатність учасників різних вікових груп реагувати на дії хормейстера, чи вчителя музики;
- досягнення мети, що передбачається у проведенні занять з учбовим студентським хором і в процесі роботи над піснею в класі на уроках музики.

У вирішенні проблеми формування професійних хормейстерських навичок допоможе готовність викладача і студента до педагогічної взаємодії, співробітництва і співтворчості. Активна хорова практика, яка проходить під пильним наглядом викладача-хормейстера, є складовою частиною майбутнього професійного успіху.

Студенти, які брали участь в дослідно-експериментальній роботі, відрізняються від своїх ровесників активністю, гнучкістю мислення, їм властива рішучість, вони активні учасники різних зібрань.

Література

1. Кондрашова Л.В. Высшая педагогическая школа и Болонский процесс: реалии и перспективы. – Кривой Рог: КГПУ. – 2007.– 213с.
2. Кречківський А.Ф. Учитель музики - хормейстер в школі // Педагогічні науки: Збірник наукових матеріалів (за підсумками роботи науково-методичної конференції “Актуальні проблеми та науково-методичні засади розвитку хормейстерських умінь учителів музики” 29 -30 листопада 2001 р.) – Суми: Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. – 5-8с.
3. Теплова О.Ю. Формування готовності до творчої самореалізації майбутнього вчителя музики: Дисс. канд. наук: 13.00.01./ КГП ім. А.М.Горького – Київ, 1985. – 212с.

А.В.Мастіпанова

ГЕОМЕТРИЧНІ ДЕКОРАТИВНІ ОРНАМЕНТИ МЕТОДАМИ КРЕСЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В статье рассмотрены некоторые виды круглых и ленточных геометрических орнаментов, в основе которых лежат циркульные сопряжения, в частности предложены сопряжения без процедуры построения сопряжений, а также использование компьютерных технологий для создания орнаментов.

Geometrical decorative ornamental pattern by drawing methods using computer technologies. Some kinds of round and ribbon ornamental pattern, at the heart of which are the compasses couplings without the procedure of couplings' constructions, and also using computer technologies for ornamental pattern's creation were examined in the article.

Постановка проблеми: креслення є однією із загальноосвітніх дисциплін, які вивчаються і студентами технічних вищих навчальних